

Vysvětlíme, kdo potřebuje opatrovníka, jak ho soud vybere, co opatrovník dělá, a co ne. Popíšeme, když opatřovaný (opatřovanec) jedná sám a co se stane, když jedná, ačkoliv by neměl. Přiblížíme, kdo kontroluje opatrovníka a jak se řeší neshody mezi opatrovníkem a opatřovaným. Ombudsman může zkontolovat postup tzv. veřejného opatrovníka. Dozvíte se, kde o tom najdete víc informací.

Pro koho je opatrovník? Kdo je opatřovanec?

Opatrovníka máte **vždy, když Vás soud omezil ve svéprávnosti**. Můžete ho ale mít i bez omezení svéprávnosti, pokud se sami nemůžete nebo nezvládnete postarat o své právní záležitosti. Soud opatrovníka ustanoví, pokud nestačí jiné opatření, například *dohoda o nápomoci při rozhodování* nebo *zastoupení členem domácnosti*. **Opatřovanec** je pak člověk, který má opatrovníka, tedy Vy.

Kdo je opatrovník?

Opatrovník je **ten, koho soud ustanovil**, aby se staral o **právní záležitosti**, o které se nemůžete postarat sami. Můžete mít **jen jednoho opatrovníka**. Výjimečně můžete mít dva, pokud se jeden stará jen o majetek (je tzv. opatrovníkem pro správu jmění).

Z Vašich blízkých může (nemusí) být zvolena také **opatrovnická rada**. Jejím úkolem je podpořit a zároveň kontrolovat činnost opatrovníka.

Co jsou právní záležitosti?

Zařizováním právních záležitostí se myslí **jednání, které má právní následky**. Většinou tak člověk získává práva a/nebo povinnosti. *Právně jednáte, třeba když si pronajmete byt, požádáte o důchod nebo si něco koupíte v obchodě*. Mezi právní záležitosti **nepatří** rozhodnutí, *co si oblečete, s kým se budete vídat, jestli budete kouřit nebo půjdete na procházku*.

Jak se soud dozví o tom, že někdo potřebuje opatrovníka?

Soud jedná na **návrh samotného člověka**, který opatrovníka potřebuje, na **návrh kohokoliv jiného** nebo **když se sám dozví** o člověku, který by mohl potřebovat opatrovníka. Soud opatrovníka ustanoví, jen pokud je přesvědčen o tom, že ho opravdu potřebujete.

Jak soud vybere opatrovníka?

- 1 Soud vždy přihlíží k Vašemu přání a podnětům Vašich blízkých. Postupuje nejčastěji takto:
- 2 Ustanoví opatrovníkem člověka, kterého **sami navrhnete**.
- 3 Pokud to není možné, ustanoví opatrovníkem Vašeho **příbuzného** nebo někoho jiného, komu věříte a kdo se o Vás **dlouhodobě zajímá**.

Pokud nelze jmenovat nikoho takového, jmenuje soud **veřejným opatrovníkem obec**, kde máte bydliště, nebo organizaci, kterou obec k veřejnému opatrovnictví zřídila.

V malých obcích dělá veřejného opatrovníka starosta, ve větších městech nejčastěji sociální pracovníci městského úřadu. Veřejným opatrovníkem je tedy sice obec, ale potkáváte se s určitým zaměstnancem obce, který pro Vás opatrovničtví vykonává.

Kdo nemůže být opatrovníkem?

Opatrovníkem nemůže být **poskytovatel sociálních služeb**, které využíváte, ani zaměstnanci tohoto poskytovatele. Pokud jste tedy v domově pro osoby se zdravotním postižením nebo využíváte denní stacionář, opatrovníkem nemůže být **nikdo ze zaměstnanců**.

Opatrovníkem také nemůže být člověk, který má **trvale protichůdné zájmy** než Vy. (*Pokud se sourozenci dlouhodobě přou o majetek, nemůže být jeden opatrovníkem druhého. Naopak, pokud takové spory nemají, nebrání opatrnictví případné budoucí protichůdné zájmy při projednávání dědictví po rodičích, protože pro toto řízení lze ustanovit kolizního opatrníka.*)

O co se opatrovník stará?

Stará se o ty právní záležitosti, které mu **určil soud**. Některé povinnosti mu ukládá také **občanský zákoník**. Rozsah právních záležitostí vymezený soudem se u každého opatrovance liší. Nejčastěji za Vás opatrovník jedná v těchto věcech:

Platí účty (z Vašich peněz), třeba za nájem, elektřinu a telefon.

Pomůže Vám zajistit si lékaře.

Stará se o Váš účet v bance.

Pomůže Vám s nákupem neběžných věcí.

Pomáhá s bydlením, třeba pro Vás uzavře nájemní smlouvu nebo smlouvu o poskytnutí sociální služby.

Pomáhá Vám s prací, třeba uzavře pracovní smlouvu a vysvětlí Vám, jaké máte v práci povinnosti.

Jedná za Vás na úradech, třeba vyřizuje důchody nebo sociální dávky.

A hlavně, dbá o to, **abyste žili** pokud možno **podle svých přání a představ**, když na to máte prostředky a neohrožuje Vás to.

Opatrovník nemusí vše dělat sám (osobně). Může zajistit, aby Vám při zařizování některých záležitostí pomohl někdo jiný.

Opatrovník vykonává pouze běžnou správu Vašeho jmění. To znamená, že za Vás **jedná v obvyklých věcech**. V ostatním potřebuje **souhlas soudu** nebo opatrnické rady (pokud je zřízena). *Například za Vás opatrovník může zaplatit nájemné, ale nemůže za Vás prodat dům. Vysvětlíme níže.*

Jak opatrovník ví, co má dělat? Jak jedná?

Soud v rozhodnutí určí oblasti, ve kterých opatrovník jedná, nestanoví do detailů, co přesně má udělat.

Opatrovník pak jedná nejlépe **společně s Vámi** či **podle Vašeho přání a vůle**, ledaže by Vás to ohrožovalo, nebo by to nebylo možné. **Musí tedy vědět, jak žijete, na čem Vám záleží a co chcete**. Proto se o Vás musí zajímat a pravidelně se s Vámi vídat. Pokud se Vaše přání a vůle (ani dřívější) nedá zjistit, jedná opatrovník ve Vašem zájmu.

Pokud opatrovník nemůže jednat společně s Vámi, musí Vám vše **srozumitelně vysvětlit** (co udělá, co to bude znamenat, proč nesplní Vaše přání).

Kdy jednáte sami?

Můžete jednat sami v záležitostech, ve kterých soud neomezil Vaši svéprávnost.

Pokud to přesto uděláte, neporušte žádný zákaz, Vaše jednání ale může být neplatné.

Příklad: *Soud může pana Nováka omezit ve svéprávnosti v rozsahu všech právních jednání, která obsahují plnění přesahující hodnotu 2 000 Kč, a určit, že v tomto rozsahu za něj bude jednat opatrovník. To znamená, že by si pan Novák neměl jít sám kupovat pračku za 5 000 Kč, domluvit si a zaplatit zájezd za 3 000 Kč, ani podepsat roční smlouvu s operátorem, podle které každý měsíc zaplatí 500 Kč, ale měl by ho doprovázet opatrovník.*

Co když jednáte sami, přestože jste omezeni ve svéprávnosti?

Takové jednání se považuje za **platné, pokud Vám nepůsobí újmu**. Vaše jednání se také považuje za **platné, když je opatrovník dodatečně schválil, nebo je schválíte sami po navrácení svéprávnosti**. V ostatních případech soud (na návrh) prohlásí Vaše jednání za neplatné.

Příklad (pokračování): *I když si pan Novák sám koupí pračku za 5 000 Kč, ještě to neznamená, že ji musí vrátit. Pokud opatrovník jednání pana Nováka schválí, koupě pračky platí. Opatrovník se musí řídit přáními a vůlí opatrovance, ledaže má velmi dobré důvody jednat jinak. Pokud už pan Novák má funkční pračku a nemá peněz nazbyt, může ho opatrovník zkusit přesvědčit, aby novou pračku vrátil, protože ji nepotřebuje. Pokud pan Novák pračku nemá, přeje si ji a má na ni peníze, měl by opatrovník nákup pračky schválit. Neměl by odmítnout s tím, že opatrovanci prospívá praní v ruce.*

Máte právo i na „nerozumné rozhodnutí“, pokud Vás neohrožuje. Pokud si pan Novák přeje mít každý rok novou pračku a může si to dovolit, neměl by mu v tom opatrovník bránit.

Kdy opatrovník potřebuje souhlas soudu (nebo opatrovnické rady)?

Opatrovník společně s Vámi (a za Vás) **jedná v obvyklých věcech**. Jinak potřebuje **souhlas soudu**, případně opatrovnické rady, je-li zvolena.

Bez souhlasu opatrovnické rady nebo soudu (když není zřízena) **nesmí** opatrovník:

- změnit Vaše bydliště (přestěhovat Vás),
- umístit Vás do uzavřeného ústavu nebo podobného zařízení, pokud to Váš zdravotní stav zjevně nevyžaduje,
- svolit k operaci se závažnými následky,
- koupit nebo prodat majetek nad 486 000 Kč nebo více než třetinu Vašeho majetku, ledaže nemá téměř žádnou hodnotu,
- přjmout nebo poskytnout zárukou, úvěr nebo jistotu v takové hodnotě.

Bez souhlasu soudu opatrovník nesmí například:

- prodat, získat nebo zatížit **nemovitost**,
- uzavřít **smlouvu zavazující Vás na více než tři roky**,
- **odmítnout dědictví**,
- někdy i **dát dar**,
- prodat majetek nad 2 430 000 Kč nebo více než polovinu Vašeho majetku, ledaže nemá téměř žádnou hodnotu a nejde o věc zvláštní obliby,
- ani přjmout nebo poskytnout **zárukou, úvěr nebo jistotu** v takové hodnotě.

Pokud je ustavena opatrovnická rada, vyžádá si soud její stanovisko, ale není jím vázán.

Co opatrovník dělat nemůže?

Nemůže jednat ve Vašich neprávních záležitostech. Nesmí třeba zasahovat do toho, co si oblečete, s kým se budete vídat, zakazovat Vám kouřit nebo jít ven.

Také nemůže dělat nic, co mu jako opatrovníkovi neukládá občanský zákoník nebo mu to neurčil soud. Některé činnosti nemůže opatrovníkovi uložit ani soud. (*Opatrovník za Vás například nikdy nemůže uzavřít manželství, vykonávat rodičovské povinnosti nebo sepsat závěť.*)

Opatrovník má mnoho povinností, a proto potřebuje určité informace. Přesto musí současně **respektovat Vaše soukromí**. Potřebné informace tedy získává přímo od Vás, ale nesmí Vás k ničemu nutit, pokud Vám nejde o život nebo zdraví. *Nemůže třeba vyzvídат od Vašeho zaměstnavatele, pronajímatele bytu či lékaře. Od lékaře může žádat informace pouze, pokud má právo nahlížet do Vaší zdravotnické dokumentace.*

Je opatrovník placený?

Opatrovník nedostává odměnu. Jen výjimečně může soud opatrovníkovi přiznat odměnu (z Vašich peněz), pokud spravuje Vaše jmění. Pokud se opatrovník například stará o nájemní dům, může za to dostat přiměřenou odměnu z Vašeho majetku.

Zaměstnanec obce jako **veřejný opatrovník** dostane zaplacenou jako zaměstnanec, neplatíte ho Vy.

Kdo kontroluje opatrovníka?

Soud se sám pravidelně zajímá o to, jak si opatrovník vede. Kontroluje zprávy o správě jmění, které mu každý rok posílá opatrovník. Ověřuje i další péči opatrovníka, *například zda Vás podporuje v činnostech, o které máte zájem; zda dbá o Váš zdravotní stav; zda se zajímá o to, jak se Vám vede v zaměstnání atd.*

Opatrovnická rada také kontroluje opatrovníka, pokud je zřízena.

Kdo kontroluje veřejného opatrovníka?

Veřejného opatrovníka může kromě soudu (případně opatrovnické rady) kontrolovat také

- **krajský úřad** (v Praze kontroluje činnost městských částí při výkonu veřejného opatrovnictví Magistrát hlavního města Prahy) a
- **ombudsman**,

pokud si na veřejného opatrovníka někdo stěžuje.

Co když opatrovník neplní své povinnosti nebo když mezi opatrovníkem a opatrovancem vznikají neshody?

Spory mezi Vámi a opatrovníkem je nejlepší řešit **domluvou**. Pokud je domluva s opatrovníkem těžká, může Vás na jednání s ním doprovodit někdo další. Může to být například někdo z Vašich blízkých nebo člověk z organizace, která Vám poskytuje sociální služby. Pokud jste v domově pro osoby s postižením, může domov svolat společné jednání a pokusit se neshody vyřešit společně s Vámi a opatrovníkem. Můžete se také obrátit na opatrovnický soud.

Někdy ani nemusíte poznat, že opatrovník nejedná, jak by měl, možná si toho všimne spíše Vaše okolí. Pokud se nepodaří problémy vyřešit domluvou s opatrovníkem, může kdokoliv **požádat o zásah soud** (opatrovnickou radu). V krajním případě soud opatrovníka odvolá a nahradí ho někým jiným. Na postup veřejného opatrovníka můžete upozornit také **krajský úřad** nebo **ombudsmana**.

Pokud si stěžujete na **veřejného opatrovníka**, může obec pověřit výkonem opatrovnictví jiného zaměstnance.

Kdo je kolizní opatrovník?

Pokud by opatrovník měl za Vás jednat ve věci, na které má **sám zájem**, který by mohl být jiný než Váš zájem, **rozhodne o věci soud sám** nebo Vám ustanoví **kolizního opatrovníka**, který v této věci nahradí opatrovníka. To samozřejmě nelze, pokud je neshod více.

Co dělá ombudsman, s čím Vám může pomoci?

Ombudsman **může prověřit postup veřejného opatrovníka**.

Ombudsman **nemůže zrušit ani změnit rozhodnutí soudu** o omezení svéprávnosti nebo ustanovení opatrovníka.

Kde najdu, co už ombudsman zjistil a řekl?

Na www.ochrance.cz v sekci *ESO* ([Evidence stanovisek ochránce](#)). Můžete hledat **podle oblasti práva** (zadejte 203.9 *Veřejné opatrovnictví*) nebo napište slova, která Vás zajímají, do **hledání „fulltextem“**.

Kde zjistím víc o jiných druzích podpory v právním jednání?

Vysvětlení, jak Vám někdo může pomoci ve Vašem právním jednání nebo jednat za Vás, najdete v našem letáku [Podpora v právním jednání](#).

Kdy a jak soud rozhoduje o omezení svéprávnosti, zjistíte také z letáku [Řízení o omezení svéprávnosti](#).

Letáky ombudsmana najdete na ochrance.cz v části [Nevím si rady se svou životní situací](#).